

הַקְבֵּל הַכְּבוֹד לְהַרְבֵּי עוֹלָמִים

סֵפֶר

זִכְרוֹן הַקְדוֹשׁ

עִם בְּאוּר
תְּפִלָּתוֹ וְתַכְבּוּדוֹ

מֵאִמֵּר לְפָרֶשֶׁת בֵּא

בְּהוֹשָׁאָת יְשִׁיבַת "אֲבִיר יַעֲקֹב"
מוֹסָדוֹת "אוּר מֵאִיר שְׂמֹחָה" נְהַרְיָה
עַל שֵׁם נ"ק אֲדֹמוֹ"ר רַבֵּי מֵאִיר אֲבִיחַצִירָא זִיע"א

מְדוּרַת קָרֵן מַלְלוּ בְּרַחֵם

הַקְבֵּל הַכְּבוֹד לְהַרְבֵּי עוֹלָמִים

הַקְבֵּל הַכְּבוֹד לְהַרְבֵּי עוֹלָמִים

ענין נתינת הדם על המשקוף והמזוזות

**בְּתָר דְּאִתְגַּזְרוּ, רְשִׁימוּ לְבִתְיֵהוֹן מִתְּהוּא דְמָא וּמְדָמָא
דְּפִסְחָא, בְּתַלְתָּ רְשִׁימִין 'עַל הַמִּשְׁקָף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת'
(שמות יב כט).**

מַאי טַעְמָא, הָא אוֹקְמוּהָ, בְּגִין דְּאִיהוּ רְשִׁימָא קַדִּישָׁא,

הַבְּתָר וְהַכְּבוֹד

לאחר שהאריך רבי אבא שבחם של ישראל ואגב זה דרש בענין החיבה העצומה שהראה הקדוש ברוך הוא לעמו בעת מכת בכורות ויציאת מצרים, עתה חוזר לדרוש בענין נתינת הדם על המשקוף ושתי המזוזות, שענינם היה לעשות מעשה וסימן כדי לדחות את המשחית, ומה שב לדרוש בפסוק שהתחיל בו 'אשרי העם יודעי תרועה'.

הַמִּשְׁחִית לְבָא אֶל בְּתִיכֶם לְגַגְיָא, והיינו שרשמו פעם אחת על המשקוף, ועוד שני פעמים על שתי המזוזות.

ומבאר **מאי טעמא** - מהו הטעם שרשמו את הדם על הפתח בשלוש מקומות אלו, **הא אוקמוה בגין דאיהו רשימא קדישא** - הרי כבר העמידוהו במקום אחר^ה משום שהוא רושם קדוש, שהדם היה מצטייר על

המשיך רבי אבא ואמר, **בְּתָר דְּאִתְגַּזְרוּ** - אחר שנימולו בערב פסח^א, ואחר שהקריבו את קרבן פסח, **רְשִׁימוּ לְבִתְיֵהוֹן מִתְּהוּא דְמָא וּמְדָמָא דְּפִסְחָא, בְּתַלְתָּ רְשִׁימִין** - רשמו בתיהם מאותו דם המילה ומדם הפסח בשלוש רשימות, כמו שכתוב (שמות יב כג) 'וְעֵבֶר ה' לְגַגְיָא אֶת מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת הַדָּם 'עַל הַמִּשְׁקָף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וּפָסַח ה' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יָתֵן

ענין נתינת הדם על המשקוף ושתי המזוזות

מקורות וצינים

להגן עליהם בדם, כדי לזכור להם דם מילת אברהם. ובב' דמים ניצולו ישראל ממצרים, בדם פסח ובדם מילה, שנאמר (יחזקאל טו ו) 'ואומר לך בדמין חיי ואומר לך בדמין חיי', בדם פסח ובדם מילה. ע"כ. וכן הוא יותר מפורש בפרקי דרבי אליעזר (פרק כט) וז"ל: ביום שיצאו ישראל ממצרים נמולו כל העם מקטן ועד גדול שנאמר כי מולים היו, והיו ישראל לוקחין דם ברית מילה ונותנין על משקוף בתיהם, דם ברית מילה ודם פסח ונתמלא רחמים על ישראל, שנאמר 'ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמין', 'בדמין' לא כתיב אלא 'בדמין' בשני דמים, דם ברית מילה ודם פסח.

ג. ופירש רש"י, זה לשונו: המזוזות, הם הזקופות אחת מכאן לפתח ואחת מכאן, והמשקוף, הוא העליון שהדלת שוקף עליו, עד כאן לשונו.

ד. רמ"ק.

ה. עיין זוהר הקדוש פרשת בא (לה) וזה לשונו בדילוג: פְּתִיב, 'וְלִקְחֶתֶם אֶגְדָּת אֲזוּב וּזְבֻלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בְּפֶה וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקָף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת' וכו'. וְלִאֲחַזְּקָהּ בְּפִתְחֵיהֶּוּ, בְּהֵינָה תֵּלֵת דִּיקְבֵּי, מְהִינְנוּתָא שְׁלִיקְתָּא. תַּד הָקָא, וְתַד הָקָא, וְתַד בְּגִנְיָהוּ בְּגִין פְּהַ, וְפִסְחָא ה' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יָתֵן הַמִּשְׁחִית לְבָא אֶל בְּתִיכֶם לְגַגְיָא, מְשֻׁם דְּתַמִּי שְׁמָא קַדִּישָׁא רְשִׁים עַל פֶּתַחָא. עד כאן לשונו הקדוש.

א. כן כתב הרמ"ק, שמילתם היתה בערב פסח. ברם פשט דברי זוהר נראה שמולו בלילה שיצאו ממצרים, והרמ"ק לא רצה לומר כן, הדלא מילה זמנה ביום ולא בלילה.

אמנם ראה ברש"י (שמות יב ו) שכתב וזה לשונו: ולא היה בהם מצות להתעסק בהם כדי שיגאלו, שנאמר 'זאת ערום ועריה, ונתן להם שתי מצוות דם פסח ודם מילה באותו הלילה, שנאמר 'מתבוססת בדמין', עד כאן לשונו. וכבר תמה במשכיל לדוד על דברי רש"י איך מלו בלילה, הרי מילה זמנה ביום, ועוד הוסיף להקשות על דבריו, עיי"ש ומה שמתרץ על דברי רש"י. וראה בספר 'בן יאיר' (להחכם חיים מאיר מורחי, ע"ת פ"י בא) שכתב: ומ"ש בדברי רש"י שמלו באותו הלילה, נראה דטעות נפל בדבריו מאחר דלא איתמר בדברי המכילתא הנו, וצ"ל שמלו עצמן. עד כאן לשונו.

וראה עוד בספר דברי חנוך פרשת בא (נדפס על ספר ג' הו), שמביא את דברי ה'בן יאיר' ודוחה את דבריו, וכתב שם כמה ראיות שדברי רש"י נכוחים ואין לשנות כלום. ואח"כ כתב עוד להוכיח מדברי זוהר שלנו שמולו בלילה, ודלא כהרמ"ק הנו'. ועיי"ש עוד בבאורי הדבר, כי אותו הלילה שיצאו ישראל ממצרים היה בבחינת 'לילה כיום יאיר' כמו שכתב זוהר כמה פעמים, ועיין עוד בדבריו בארוכה.

ב. עיין במדרש (שמו"ר יג ו) שכתב בזה הלשון: מה ראה הקב"ה

וּמַחְבְּלָא כַּד אִיהוּ נְפִיק וְחָמֵי הַהוּא דְקָא דְהָהּ רְשִׁים עַל הַהוּא פְתַחָא, חִים עַלְיָהּוּ דִישְׂרָאֵל, תְּרָא הוּא דְכְתִיב (שם) 'וּפְסַח יְהוָה עַל הַפְתַּח וְגו'.

הַתְּרָא וְהַכְּבוֹד

עם ישראל, כי היה די לו מהתמצית שינק מהקדושה, הָדָא הוּא דְכְתִיב - זהו מה שכתוב בהמשך הפסוק (שם) 'וּפְסַח יְהוָה עַל הַפְתַּח וְלֹא יִתֵּן הַמְּשִׁחִית לְבָא אֶל פְּתִיכֶם לְגַגְף' וְגו', שהקדוש ברוך הוא דילג על הבתים שהיה שם הרושם של הדם, ולא נתן למשחית לבוא ולהזיק בבתי בני ישראל מפני הדם אשר בפתח.¹

הפתח בציור אות ה' אחרונה של שם הוי"ה הקדוש, שהיא ממתקת את הגבורות. **וּמַחְבְּלָא כַּד אִיהוּ נְפִיק** - ולכן כאשר יצא המשחית לחבל במצרים, **וְחָמֵי הַהוּא דְקָא דְהָהּ רְשִׁים עַל הַהוּא פְתַחָא** - וראה את הדם שהוא רשום על פתחי הבתים, שהיא צורת אות ה' הממתקת הגבורות כנזכר לעיל, **חִים עַלְיָהּוּ דִישְׂרָאֵל** - ריחם המשחית על

מקורות וצינים

והוא כי מה שנסתלקו תחלה [בגלות] נה"י דאימא מז"א בסוד הפני, חזרו [ביציאת מצרים] ונכנסו [נה"י דאימא] בו"א בסוד הגאולה, והנה עיקר פגם גלות מצרים היה בסוד הדעת דז"א [כדאימא בשער המונות ענין הפסח דרוש א] שה [בדעת דז"א שם] הוא יסוד הבינה, [ושני המוזות והמשקוף הם צורת ה' וזין כוה: ה', והיא צורת [אות] ה', דהיינו [אות] ה' שביסוד הבינה [בעין חיים שער א"א פרק ט], גם ב' המוזות [המשקוף] הם [בצורת] נצח הוד יסוד עצמו [כי ב' המוזות הם בצורת נצח והוד תרין עמודין, והמשקוף הוא כצורת יסוד] כנודע [בכוונת מוזות], וזהו מה שכתב רשימא קדישא וכו' דהוא רשים על ההוא פתחא. **עוד** דע שיש בראשונים עוד כמה שיטות בצורת השם הקדוש, שיוצא מההוא על המשקוף ועל שתי המוזות, ראה ברבינו בחיי (שמות יב כג), ובספרנו (שם), ובציני (שם), ובש"ך (שם ז), עיי"ש. **ז.** רמ"י, ומוסיף על זה עוד וז"ל: ולעד"נ שיערב לה [לקלי"] יותר התמצית שניתן לה כשהקדושה בגודלה, [יותר] כמה שהיא חוטפת ממנו [מהקדושה] בעת העונן בר מינן. וראה מופתות לזה מה שידענו מגודלת האומות וגבורתם וחכמתם כשהיה בית המקדש קיים, וכמ"ש רז"ל (במדב"ר א א) אלמלא היו אומות העולם יודעים ההנאה שהיתה להם מבית המקדש וכו', וכן אמרו (ירמיה מט ז) אבדה עצה מבנים שסרחו כחכמתם, כי אם האורות מסתלקים והקלי"ה נאחזת בקדושה האתה מועעת, והם מבוזר לבלע שכל. ולכן כשקיימו ישראל שתי המוזות דפסח ומילה שנמתקו י' דמים, אז נגלו החסדים בתפארת נצח והוד דועיר שהוא סוד המשקוף ושתי המוזות, המאירים בראש הענוק' שהיא סוד הפתח. ונראה לי שלפי שמן החיה ולמטה יש אחיה לחיצונים, לכן בומן הרצון נהנים מן התמצית הבא להם משם, ומפני כך 'חיים עליהו'. פשוטם של דברים מחויב לפרשו על מחבלא הנוכח, והוא סוד 'ופסח ה' על הפתח' וגו', דהיינו ולא יתן המשחית וגו', ור"ל שאפילו המשחית לא יתן, כלומר לא יתן רשות לשום מחבל אחר שיבוא אל בתיכם לנגוף, והוא על דרך (בראשית לא ז) 'אלא נתנו אלקים להרע עמדי', והכריח שאין השחתה זו מוסבת אל ה', שאם כן ולא יסחית מבני ליה, אלא ודאי דמשחית כמשמעו. עד כאן לשונו. **ח.** רמ"ק.

ו. הגהות מהרח"ו, וזה לשונו: הרמ"ק כתב כי ג' טיפות הם ג' יוד"ן, והם שם ב' דע"ב וי"ו יי"י. ולי נראה שחציו הוא כוה ה', שהם בסוד ה' אחרונה דהוי"ה בסוד נערה, עד כאן לשונו. הנה המהרח"ו קיצר מאוד בדבריו, אך ביאור הדברים הם, שהרמ"ק פירש שצורת רשימת הדם היא ענין ג' אותיות י', אחת למעלה ושתיים תחתיה שכל הקדושה נכללת בשלשה יודין כוה ה' ועל זה ביאר המהרח"ו שהוא שם ב' דע"ב וי"ו יי"י, וכוונתו שיש ע"ב שמות היוצאים מג' פסוקים, 'יסעי' ויבא' ויט' כנודע, וענין זה מתבאר בוהר הקדוש בפרשת שלח ולקמן בפרשתנו (קג) עיין שם. ותמצית הענין הוא שאם תיקח ג' אותיות הראשונים של ג' תבות 'יסעי ויבא ויט' יוצא שם וי"ו, ומג' אותיות השניים יוצא שם יי"י. ולשם הקדוש הזה רמזו בעת נתינת הדם על המשקוף ועל שתי המוזות. עד כאן ביאור דברי הרמ"ק. והמהרח"ו עצמו מפרש שחציו הג' רשימות, שאחת למעלה ושתיים תחתיה, היא כציור אות ה'. כי העליונה שעל המשקוף ענינה הוא הקו שנמצא בגג האות ה', וב' הרשימות שעל שתי המוזות הם שתי הקוים היורדים משתי צדי האות ה'. ומה שכתב שהוא ענין אות ה' אחרונה בסוד נערה, כי נודע מה שכתב בוהר (ה"א נא) וז"ל: כתיב (דברים כב כג) כי יהיה נערה בתולה, 'נערה' כתיב בלתי ה', מאי טעמא גנין דלא אתחברת בדכורא, ובכל אשר דלא אתחברו דכר ונוקבא, ה"א דלא אתחבך וסלקא מתמן, והשאתא ד', דהא אפיק כל זמנא דאתחבר בנהורא חוורא דנהיר אקרי ה', דהא כדין כלא אתחבר כחדא, ודרש האר"י ז"ל (עין חיים שער יח פרק ה) סוד ה', כי 'נערה' הוא בנימטריא ש"ך והוא מספר ה' פעמים דין. ואילו 'נערה' הוא מספר כ"ה, מספר ה' פעמים שם אדנ", דהיינו דין בתוספת אות א', והוא כשהגבורות ממותקות, ע"כ. ולכן נתנו את הדם באופן זה שהוא בציור האות ה', כדי להמתק את הגבורות. עד כאן ביאור דברי ההגהות מהרח"ו. וראה עוד ביאור בזה במתק מדבש, והוא ע"פ פירושו של הרמ"י, עיי"ש.

ומהר"ם מפרש ביאר את סוד ה' זה, וז"ל: נלע"ד כי הרי גאולת מצרים היתה מצד הבינה [כדאימא בפרי עץ חיים שער חג המצות פרק ז] דביציאת מצרים מספרא דיובלא בפקי שהיא אמו עלאה]

הָבֵא אֵת לְאַסְתַּפְּלָא, אִי קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי וְקָטִיל בְּאַרְעָא
דְּמַצְרַיִם וְלֹא שְׁלִיחַ אַחְרָא, רְשִׁימָא דָּא דְעַל פְּתַחַא לְמָה, וְהָא
בְּלֹא גְלִי קַמִּיָּה, וְתוּ, מַהוּ 'וְלֹא יִתֵּן הַמְּשַׁחִית', 'וְלֹא יִשְׁחִית' מִכְּעֵי לִיָּה.
אַלְא וְדָא הָכִי הוּא, דְּכָתִיב (שם פסוק כט) 'וַיְהִיזָה הָפֶה כָּל בְּכוֹר',
'וַיְהוּה' ה' הוּא וּבֵית דִּינּוּ, וְתִהְיֶה אִי דִינָא הָכֵא אֲשַׁתְּכַח.

הַתְּרָה וְהַכְּבוֹד

לְבָא אֶל בְּתִיכֶם לִנְגַף, 'וְלֹא יִשְׁחִית' מִכְּעֵי
 לִיָּה - הִיָּה צְרִיךְ לומר 'ולא ישחית', ואילו 'ולא
 יתן המשחית', משמע שלא יתן לאחר להשחית.^א

יבוא לתרץ השאלות הנזכרות, ובתחילה מיישב על
 קושיא השנייה.

ועל הקושיא השנייה שהקשה על לשון הכתוב
 'ולא יתן המשחית', שמשמע שלא נתן לאחר
 להשחית, יש להשיב ולומר, אֶלְא וְדָא הָכִי
הוּא - אלא בוודאי כך הוא ביאור הענין, דְּכָתִיב
 (שם פסוק כט) 'וַיְהִיזָה הָפֶה כָּל בְּכוֹר', הנה מה
 שכתוב 'וַיְהוּה' בתוספת וי"ו, פירושו הוּא
וּבֵית דִּינּוּ, כלומר 'הוא', שם הו"ו"ה שהוא זעיר
 אנפין^ב, ותוספת אות ו' מורה על בית דינו, שהיא
 המלכות וחילות המלכות.^ג וְהוּא בִּי דִינָא
 הָכֵא אֲשַׁתְּכַח ואותו הבית דין היה נמצא כאן,
 שהם המלכות וחילותיה, וכנגד חילות המלכות

הרי נתבאר שסיבת נתינת הדמים באופן זה היתה כדי לרמוז
 על אות ה' אחרונה של שם הו"ו"ה, וכשיראה המשחית את
 הדם, ירחם עליהם. אבל הלא יש להקשות הלא הקדוש ברוך
 הוא בעצמו היכה את הבכורים כנזכר לעיל, ולמה צריך
 שיעשו לו סימנים על הבתים והרי הוא יודע הכל, ועוד
 מקשה על לשון הכתוב 'ולא יתן המשחית', שמוזה שמע
 שלא נתן לאחר להשחית, והלא ה' יתברך עשה הכל בעצמו.

הָכֵא אֵת לְאַסְתַּפְּלָא - כאן יש להתבונן, אִי
קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי וְקָטִיל
בְּאַרְעָא דְּמַצְרַיִם וְלֹא שְׁלִיחַ אַחְרָא - אם
 הקדוש ברוך הוא בא והרג בעצמו את הבכורים
 בארץ מצרים ולא שליח אחר, אם כן רְשִׁימָא
דָּא דְעַל פְּתַחַא לְמָה - למה הוצרכו לעשות
 רושם על הפתח, וְהָא כָּלָא גְלִי קַמִּיָּה - והלא
 הכל גלוי לפניו יתברך, וְתוּ - ועוד יש להקשות
 על לשון הכתוב 'ולא יתן המשחית', שאם ה'
 יתברך בעצמו הרג את הבכורים ולא על ידי
 שליח מהו מה שכתוב 'ולא יתן המשחית'

הוא ובית
 דינו

מְקוֹדוֹת וְצִיּוּנִים

מצאו ידיהם לפעול במנויים בלילה ההוא במצרים, כי המניעה הזאת
 באה להם מאת הקב"ה שהוא לא רצה לעשות נקמה כי אם על
 ידו, ולכן לא היו רשאים להשחית במצרים כי הוא יתברך מנעם מזה,
 וכענין שדרשו (לקוט רמו קצט) אני ולא מלאך אני ולא שרף אני ולא
 השליח, אבל בישראל אין להם מניעה, והיה אפשר שישלוט עליהם
 אחד מן הכוחות המשחיתים, ולכן הוצרכו לאות הדה כי לולא האות
 היו משחיתים, והוּו שאמר 'ולא יתן המשחית', כלומר: ולא יתן
 רשות למלאך המשחית שיבוא אל בתיכם, והמובן מזה כי לולא
 האות היה בא לפי שענין אפשרי היה לא נמנע כאשר על מצרים
 ומעתה יהיה נמנע בסביבת האות, עד כאן לשונו.

והרמ"ז ביאר כאן דבית דינו היינו אימא, וז"ל: 'וההוא בי דינא' וכו',
 ירצה ששני בתי דין הם, העליון בבניה והתחתון במלכות, וצריך
 לפרשם לפי הענין, כי הו"ו האמור בסדום הוא התחתון שבו פעולת דין
 גמור חרב נוקמת, אבל בכאן הוא בבניה שממנה בא החירות כנודע,
 ולפי שהיא מקור הדין ולא דין, לכן בהגלות אורה אפילו הקטיגור
 נעשה סניגור. וז"ש 'וההוא בי דינא', שהוא העליון, כך מציאותו להפוך
 לב המשחית לטובה, והרי יום הכפורים יוכיח. ועוד יוכל לרמוז כי יש

א. רמ"א. לפירוש אחר ראה ברמ"ק.

י. עיין במדרש רבה (בראשית טו כד) וזה לשונו: אמר ר' אליעזר,
 כל מקום שנאמר וו', הוא ובית דינו. עד כאן לשונו. וכן הוא
 בוזהר הקדוש פרשת נח (סד) בזה הלשון: אלא תנינן, בכל
 אתר דכתיב וויהו"ה, הוא ובית דינו. עד כאן לשונו.

יא. רמ"ק על זוהר בראשית (סד): וכן פירש כאן הסולם.

יב. מקדש מלך.

והוא עוד בענין זה ברבנו בחיי (שמות יב כז) וזה לשונו: ענין המשחית
 הזה הוא מלאך המשחית שאין להבין אותו על המכה במצרים, כי
 הקב"ה בעצמו ובכבודו הוא המכה, וביאר הכתוב ופסח ה' שהוא
 בעצמו המכה במצרים על הפתח, ולא יתן רשות למלאך המשחית
 בעולם בשעת המגפה שיבוא אל בתיהם, וכענין שאמר בודד (שמואל
 ב' כד טו) 'ואמר למלאך המשחית בעם רב עתה הרף ידך', ולמדנו
 הכתוב הזה כי אף על פי שהקב"ה הוא המכה, המלאך המכה היה
 שם הוא ומוחותיו הרבים שכולן כוחות מדת הדין הממונים על הדין,
 כמלך שהוא עובר ממקום למקום לעשות נקמה באויביו ובאין עמו
 ספקלטריון, אבל אותם ספקלטריון לא היו רשאים להכות כלל ולא

מִכָּאן דְּבִכְלָא בְּעֵי לְאַחֲזָא עוּבְדָא, בְּגִין לְאַשְׁתַּבְּחָא, דְּהָא בְּגוּנָא
דָּא עַל גְּבִי מְדַבְּחָא, בְּגִין דְּלָא אֲשַׁתְּכַח מְחַבְּרָא.

הָאִי בְּעוּבְדָא, וּבְזַמְנָא דְּלָא אֲצַטְרִיךְ הָאִי, בְּגוּן רֵאשׁ הַשְּׁנָה דְּאִיהוּ

הַתָּר וְהַכְּבוֹד

ואחר שהארץ הוזהר ודיבר בשבחן של ישראל, ודרש בענין נתינת הדם על המשקוף ושתי המוזות שענינם לעשות מעשה בעולם הזה התחנן שלא יבא המשחית להיזק, עתה חזר לדרוש את הפסוק (תהלים פט יז) אֲשֶׁר־יִדְעֵי תְרוּעָה ה' בְּאֹר־פִּיךָ יְהִלְכוּ, ואומר שבענין נתינת הדם על המשקוף ועל שתי המוזות, כן הוא ענין תקיעת שופר ביום ראש השנה.

האי בעובדא - זהו במעשה, כלומר זה שצריכים לבטל את הדינים על ידי מעשה ממש, זהו רק בענינים הנזכרים לעיל, שהם מכת בכורות והזאת הדם על המזבח, אבל יש זמנים שאין צריכים לעשות מעשה ממש כדי לבטל את הדינים, אלא רק על ידי השמעת קול וכדלהלן¹⁰. **ובזמנא דלא אצטריך האי** - אבל יש זמנים שאין צריכים לעשות מעשה ממש, **בגון ראש השנה דאיהו**

ובמה, בשופר.

אמר הכתוב 'לֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית'¹¹. אמנם עדיין קשה השאלה הראשונה למה בכלל הוצרכו לתת דם על המשקוף, הלא הקדוש ברוך בעצמו היכה את הבכורות ולמה הוצרכו להעמיד לפניו סימן¹². אלא **מכאן יש ללמוד דבכלא בעי לאחזאה עובדא בגין לאשתבחה** - שבכל דבר אנו צריכים להראות מעשה למטה בעולם העשייה כדי להינצל מהקליפות אשר שם¹³, ובשביל זה היו צריכים לתת הדם על המשקוף וב' המוזות, **דהא בגוונא דא על גבי מדבחה** - כי כעין נתינת הדם על המשקוף והמוזות, היה ענין זריקת הדמים על גבי המזבח¹⁴, שעניינו הוא לעשות מעשה בעולם העשייה כדי לבטל הדינים, **בגין דלא אשתכח מחבלא** - כדי שלא יהא נמצא מחבל ומשחית לעם ישראל¹⁵.

מקורות וצינים

פרישו דמצינו. לכתר יתקשר קשורא דיהודא דאינון תפלו, תפלה של ראש, ושל יד. ולא תקנה לון בקשורא תדא בשמאלא, ועל לפא, קמה דאוקימנא (שה"ש ב ו) 'שמאלו תחת לראשי' וגו'. וכתבי (שס ח ו) 'שימני בחותם על לבך פחותם על רועך'. והא אוקימנא. ודא הוא עובדא בקדמימא. לכתר, בשעתא דבר נש עאל לבי כנישתא, דפי גרמיה בקדמימא, בקרניו, במלולא דפומא. לכתר, קבל עליה האי עול מלכות, לפקשא על רישיה (פרישו דמצוה) בשבחי דודו מלכא. פגונוא דעובדא דפריש על רישיה פרישו דמצינו. ולכתר צלותא דמיושב, לקבל תפלה של יד. לכתר צלותא דמעמיד, דהיא לקבל תפלה דרישא, ודא פגונוא דא. עובדא פגונוא דדבורא, ודא בעובדא ומלולא תפלה צלותא ויא פגים עובדא, מולולא לא אשבח אתר דשריא ביה, ולאו איהו צלותא, ואתפגים ההוא בר נש לעילא ותתא. והא עיה אלא דבעינו לאחזאה עובדא, ולמלולא מלולא עליה, ודא הוא צלותא שלום. ווי ליה לבר נש דפגים צלותיה, פולתנא דקאריה. עליה פתיב, (ישעיה יב טו) 'פי תבואו לראות פני וגו', גם פי תרבו תפלה אינני שומע', דהא בעובדא ובמלולא תפלה מלתא. תא חזי, פון דבר נש עביד צלותא פגונוא דא, בעובדא ובמלולא, וקשיר קשורא דיהודא, אשתכח דעל דיהי מתקברו עליון ותמיון. עד כאן לשונו הקדוש.

בקלי נוגה ד' פרצופים כנגד או"א וזו"ו, והם הנוכרים (תהלים עח לח) ב'והוא רחום', ולפי זה נמצא משחית כנגד בינה דקדושה שהוא השני, וזו"ש 'וההוא ב' דינא הכא אשתכח', כשהוא ממציא אורו לעולם ובא לשפוט, כך נמצא מושטריו החיצונים הם מבחינה זו, עד כאן לשונו.

י. מקדש מלך. יד. ע"פ הסולם.

טו. עיין לעיל בשם הרמ"ז דבית דינו היא בינה, וכאן רצונו לומר שאפילו מה שרומזו לבניה צריך למעשה, ומביא ראיה שגם בבניה מתייחס המעשה כמ"ש בפרשת תזריע (מ"ג), (תהלים קד כז) כלם בחכמה עשית, בבניה, לפי שה"ס ל"ב אלקים, ועיין בספר הכוונות בברכת יוצר (לא).

טז. רמ"ק ומקדש מלך. והרמ"ז שפרש שביט דינו היא אימא הנקראת אימא פירש שמודבר על הקטורת במזבח הפנימי שהוא ממוחי דאימא, וכמו שנודע שכולאך המת גילה רו זה למשה רבינו ע"ה, שהקטורת עוצרת את המגיפה.

יז. לבאר היטב את הענין של לעשות 'מעשה', נעתיק את לשון הוזהר לעיל פרשת במדבר (כג): וזה לשונו: תא חזי רנא דמלה אף על גב דצלותא תפלה מלולא ודבורא דפומא, פלה תפלה בעקרא דעובדא בקדמימא, ולכתר דבורא ובמלולא דפומא. מאן עובדא, אלא ההוא עובדא דעביד בר נש בקדמימא פגונוא דצלותא הוא. ולא יצלי בר נש צלותא, עד דיתתו עובדא בקדמימא פגונוא דצלותא. בקדמימא עובדא, בשעתא דבר נש קאים, בעי לדבחה גרמיה בקדמימא. ולכתר, קבל עליה האי עול, לפקשא על רישיה

יח. פירשו כהרמ"ז, אבל על הסולם פירש להיפך, דבראש השנה שהוא יום הדין, אינו מספיק בקרבות לבד, אלא צריכים דיבורים דהיינו תפלות ובקשות, וצריכים להראות גם מעשה ובמה בשופר, עיי"ש, וראה עוד ביאור בקרני אור.

יִוְמָא דְדִינָא, וּמֵאֲרִיהוֹן דְּלִישְׁנָא בִּישָׂא קְיָיִמִין עֲלֵיהוֹ דְּיִשְׂרָאֵל, בְּעֵינֵין מְלִין צְלוֹתִין וּבְעוֹתִין, וּבְעֵינֵין לְאַחְזָא בְרוּחָא וְנִפְשָׂא בְּמָה דְּאֻקְיָמָנָא, וְהָא אֲתָמַר (ר"ה טז), וּבְמָה בְּשׁוֹפֵר, לְאַחְזָא שׁוֹפֵר, לְאַתְעָרָא שׁוֹפְרָא אַחְרָא.

תְּזַתֵּר וְתִכְבֹּד

והנפש, שהוא ההבל היוצא מהשופר בכח שבא ויוצא מתוכיותינו ומפנימיותינו¹, כמו שהעמדנו ענין זה במקום אחר². וְהָא אֲתָמַר, ועל זה נאמר בגמרא (ר"ה טז): **וּבְמָה בְּשׁוֹפֵר**, כלומר, שכוונתם לשאול 'במה', באיזה כח מבטלים את המקטרגים, והתשובה היא: בשופר, אשר עניינו הוא פנימיות ההבל שיוצא מתוכינו³.

ואחר שאמר שביטול המקטרגים הוא על ידי קול התפילות וקול השופר, יבאר שיש כוונה נוספת בשופר שעל ידה אנו מבטלים את המקטרגים, והוא על ידי הכוונות והרמזים שבגוף השופר עצמו⁴, וזה שאמר **לְאַחְזָא שׁוֹפְרָא** ראש השנה מצוה עלינו להראות שופר בעולם הזה, כדי לעורר על ידי צורתו ורמזיו שופר אחר עליון שהוא בינה⁵.

יִוְמָא דְדִינָא - כגון בראש השנה שהוא יום הדין, שאז אדרבה הדין הוא צורך גבוה, כי ביום זה ניתנים כל הגבורות אל המלכות⁶, **וּמֵאֲרִיהוֹן דְּלִישְׁנָא בִּישָׂא קְיָיִמִין עֲלֵיהוֹ דְּיִשְׂרָאֵל** - ולכן מכוח אלו הגבורות מתעוררים בעלי הלשון הרע, שהם המקטרגים, ועומדים עליהם על ישראל להשטין עליהם, והם מקטרגים על בני ישראל וטוענים עליהם שאינם ראויים ליהנות משפע הקדושה שבפנימיות העולמות, אלא ראוי להם שינקו רק שפע חיצוני מועט שנשפע בחיצוניות העולמות⁷, ולכן **בְּעֵינֵין מְלִין צְלוֹתִין וּבְעוֹתִין** - צריכים לומר דיבורים של תפילות ובקשות⁸ שהם מהפנימיות⁹, **וּבְעֵינֵין לְאַחְזָא בְרוּחָא וְנִפְשָׂא**¹⁰ **בְּמָה דְּאֻקְיָמָנָא** - וצריך גם להראות בפועל את פועל הרוח

מְקוּדוֹת וְצִיּוּנִים

שענין המקטרגים אינם למטה בגוף כענין מעשה מצרים, אלא הם למעלה בבית דין העליון בסוד עולם הנשמות והרוחות והנפשות, אם כן צריך שנעשה הענין בנפש ולא בגוף, ולכן בעיני לאחזאה וכו' לאתערא שופר אחרא הבינה שהיא נקראת שופר, והוא מוציא קול שהוא תפארת מיוחד בחסד וגבורה דהיינו קול שבו כלול א"ש ומ"ם ורו"ח.

כו. רמ"ז.

בו. רמ"ז וז"ל: 'לאחזאה שופר', אפשר שירצה על הכונות שנוכין בלקיחת השופר, כגון ש"ו עם י"ד ופ"ה' ה' אצבעות, ויתר הכונות שיש בהוראת השופר, פה קצר ופה רחב, שאין יכולת לכיין בהם בשעת התקיעה, כי אז נכין אל פנימיות הקולות, וזהו לאתערא שופר, וזה בכונה ובתקיעה.

בח. **בַּנְדָּפִס**: תיבות 'לְאַחְזָא שׁוֹפְרָא' הונחו בסוגרים, והמקדש מלך העתיקים.

בב. **רַמְ"ק**. והמקדש מלך הוסיף וביאר שהשופר העליון הוא אור מקיף של ז' הספירות התחתונות של הבינה כמו שכתוב בשער הכוונות.

יב. **רַמ"ז**, והוא כנודע מדרושי האר"י ז"ל (שער ראש השנה פרק א) בענין הנסירה וזה לשונו: והנה בתשרי נברא העולם, וחזר הדבר לקדמותו, לכן צריך הנסירה, וענין הנסירה הוא, ליתן לה כל הדינין וכו'. עד כאן לשונו.

כ. רמ"ז.

כא. **דיבורים** הוא מה שאנו אומרים סדר מלכיות וזכרונות ושופרות, והתפילות והבקשות הם התחנונים שיש בסיום כל אחד מהם. רמ"ז.

כב. **כתוב בעץ חיים** (שער מ' דרוש ב): וכללות הענין דע כי כל בחי' מצות מעשיות וברכותיהם כמו ציצית ותפלין ואכילת מצה וסוכה ולולב וכיוצא בזה כולן הם בחיצוניות העולמות אע"פ שיש בהם בחי' מוחין הם בחיצוניות, וכל מצוה שהוא בדיבור לבד כמו תפלה הכל הוא בפנימיות.

כג. זוהי גירסת הס"א, וכן העתיק הרמ"ק. אולם גירסת הנדפס: 'בְּעֵינֵין לְאַחְזָא עֹבְדָא'.

כד. רמ"ז.

כה. והרמ"ק יבאר וז"ל: 'בעינא לאחזאה ברוחא ונפשא' וכו' כיון